

Terugkeer van de Slechtvalk *Falco peregrinus* als broedvogel in Nederland?

In 1991 vond een succesvol broedgeval van Slechtvalken plaats in het Maasdal in Midden-Limburg op een locatie die om veiligheidsredenen geheim wordt gehouden. Er vlogen twee jongen uit. Mogelijk werd op dezelfde plek ook in 1990 gebroed gezien de waarneming van een juveniel op 19 juni van dat jaar. Het broedgeval is om twee redenen opmerkelijk.

De Slechtvalk is in Nederland een onregelmatige broedvogel. Broedpogingen zijn bekend uit 1926, 1930, 1949-50, 1955-56 (CNA 1970), 1976-78 (Teixeira 1979) en 1979-80 (SOVON 1987). Ze vonden plaats op Schiermonnikoog (1926), Rottum (1930) en de Veluwe (overige gevallen). Vijf tot zes van de elf gevallen leverden uitvliegende jongen op. Het Limburgse broedgeval is het twaalfde voor zover bekend en het eerste geslaagde sinds 1979. Opvallend is voorts dat het broedgeval plaatsvond op een gebouw. De overige Nederlandse broedgevallen vonden plaats op de grond (Waddeneilanden) dan wel in bomen (Veluwe).

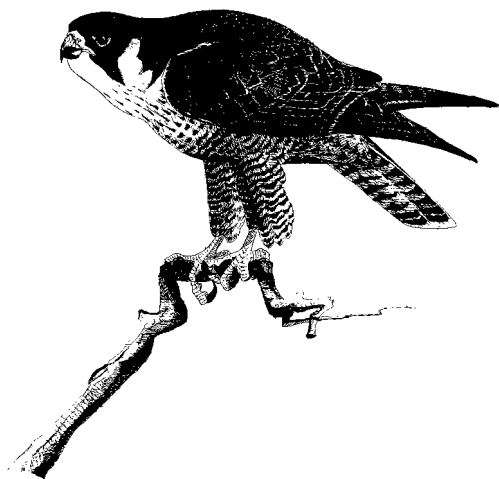
Vóór het begin van de jaren tachtig werd de Slechtvalk slechts incidenteel in het Limburgse Maasdal waargenomen (Ganzevles *et al.* 1985). Vanaf ongeveer 1984 werden jaarlijks vaste overwinteringsplekken bezet door vermoedelijk dezelfde dieren, met een maximum van 4-5 exemplaren in de winter 1989/90. In één geval ging het om een paartje dat zeer trouw aan de overwinteringsplaats bleek te zijn. Het was op deze plek dat het broedgeval in 1991 plaatsvond.

De broedplaats werd gevormd door een stalen rooster, dienend als plateau in een ladder, op c. 40 meter hoogte aan de buitenkant van een toren. De eieren werden gelegd in een oud nest van de Zwarte Kraai *Corvus corone* dat bestond uit takken, touw en stukken plastic. In maart werd voor het eerst paargedrag waargenomen (J. Rutten) en vanaf eind maart werden de aanwijzingen voor een broedgeval steeds duidelijker. Op 29 april werd waargenomen hoe nestjongen werden gevoerd door het vrouwtje. De datum van eerste eileg is niet exact bekend, maar uitgaande van het uitvliegen van de jongen (9 juni) moeten de eieren in de eerste week van april of eind maart zijn gelegd. De beide jongen waren vrouwelijke dieren. Gedurende het broedseizoen bestond het voedsel vermoedelijk vrijwel uitsluitend uit verwilderde postduiven dan wel vermoeide wedstrijdduiven die in de directe

nabijheid van de nestplaats geslagen werden. De beheerder van het betreffende gebouw heeft, inmiddels ingelicht over het spectaculaire voorval, zijn medewerking voor de bescherming van de broedplaats toegezegd. Hopelijk zullen de Slechtvalken er ook in de komende jaren veilig en succesvol kunnen broeden.

Het is niet aannemelijk dat het bij dit broedgeval gaat om vogels van Scandinavische afkomst. Veel waarschijnlijker is, dat het Duitse Slechtvalken betreft. In Midden- en Zuid-Duitsland is de soort in de tweede helft van de jaren tachtig als broedvogel immers sterk toegenomen en het lijkt erop dat het verspreidingsgebied nu al tot op c. 75 km van de Nederlandse grens reikt. Bovendien vestigen jonge Slechtvalken zich, behoudens incidentele gevallen, gemiddeld maximaal enkele tientallen kilometers van de geboorteplaats (Ratcliffe 1980). Ook dit gegeven pleit niet voor dieren van Scandinavische origine. Het broedgeval in Midden-Limburg kan misschien wel worden beschouwd als een voorloper van de westwaartse uitbreiding van de Duitse slechtvalkpopulatie.

In Duitsland vonden na de *crash* van de autochtone broedpopulatie in de jaren zestig, waarbij alleen in de Beierse Alpen een kleine populatie stand wist te houden (Nitsche & Plachter 1987), herintroducties plaats vanaf 1977 (de Roeck 1991). Vele tientallen vogels, gekweekt in gevangenschap, werden daarbij vrijgelaten en dit heeft, in combinatie met bescherming van broedplaatsen, het herstel van de broedpopulatie sterk bevorderd. In 1985 vlogen alleen al in Baden-Württemberg 160 jongen

Slechtvalk (Frans Schepers). *Peregrine Falco peregrinus*.

uit (Hölzinger 1987) en in 1988 werd de landelijke populatie op bijna 200 broedparen geschat (de Roeck 1991). In het aan Nederland grenzende Nordrhein-Westfalen vond het eerste broedgeval in 1990 plaats (Schubert & Stein 1991) op 75 km van de Nederlandse grens. In 1991 werden in Keulen twee broedpogingen vastgesteld (M. Jöbges); dit is in vogelvlucht op 80 km afstand van Midden-Limburg.

Het broeden op gebouwen komt in Duitsland tot nu toe slechts spaarzaam voor. In Midden- en Zuid-Duitsland broeden bijna alle Slechtvalken op rotswanden. De broedpogingen in Westfalen in 1991 vonden evenwel plaats op een kerktoeren en een elektriciteitscentrale (M. Jöbges). Het is ons niet bekend of de meeste geschikte rotswanden in Duitsland inmiddels bezet zijn (of door nestplaatsconcurrentie met de Oehoe *Bubo bubo* niet meer beschikbaar zijn; hiervan maken vele auteurs melding), waardoor de vogels genoopt zijn alternatieve broedplaatsen te zoeken. Het accepteren van nieuwe, afwijkende broedplaatsen is van veel vogelsoorten bekend. De in dit verband meest treffende vergelijking is misschien wel te maken met de Boomvalk *Falco subbuteo*, die in verschillende delen van Nederland hoogspanningsmasten als broedplaats in gebruik genomen heeft. Overigens is het broeden van Slechtvalken in steden met name in de Verenigde Staten geen onbekend verschijnsel.

Dat Slechtvalken er ook in onze contreien toe over gaan op gebouwen te broeden, lijkt perspectieven te bieden voor uitbreiding van de soort in Nederland. Sterk landschapsbepalende bouwsels als grotere kerken, elektriciteitscentrales en dergelijke verdienen daarom in de komende jaren nauwlettende aandacht van vogelaars in Nederland.

Dankwoord M. Jöbges (Duitsland) verschaftte informatie over recente broedgevallen van Slechtvalken in Nordrhein-Westfalen en F. Hustings was behulpzaam bij het opsporen van literatuur.

Summary *Return of the Peregrine Falco peregrinus as a breeding bird in The Netherlands?*

In 1991, and perhaps in 1990 a pair of Peregrines successfully bred at a building in Limburg, in the south of The Netherlands. The nest, an old nest of a Carrion Crow *Corvus corone*, was located at a height of 40 m at a tower. Two female young fledged. In years preceding this breeding case, a pair of Peregrines wintered at the same location.

The species has bred eleven times in The Netherlands in this century, twice on Wadden Islands (ground nests) and nine times in the Veluwe-area (tree nests). The 1991 breeding case is the first successful one in The Netherlands since 1979.

Considering the increase and northward expansion of the Peregrine breeding population in Germany and the fact that breeding on buildings was recorded at a distance of only 80 km from the Limburg breeding case in 1991, it is likely that the Limburg breeding birds were of Ger-

man origin. Attention should be paid to large buildings in The Netherlands, as these may offer suitable nesting habitat for Peregrines.

Literatuur

- CNA 1970. Avifauna van Nederland, 2e druk. Brill, Leiden.
- GANZEVLES W., HUSTINGS F., SCHEPERS F., UMMELS J. & VERGOOSSEN W. 1985. Vogels in Limburg. Publicatie Natuurhist. Gen. Limburg, reeks 35 (5-15), Maastricht.
- HÖLZINGER J. 1987 (Hrs.). Die Vögel Baden-Württembergs 1.2. Ulmer, Stuttgart.
- NITSCHKE G. & PLACHTER H. 1987. Atlas der Brutvögel Bayerns 1979-1983. Orn. ges. Bayern, München.
- RATCLIFFE D. 1980. The Peregrine Falcon. Poyser, Calton.
- DE ROECK E. (ed.). 1991. Nieuws van de Slechtvalk... Milvus 1 (1): 9-12.
- SCHUBERT W. & STEIN F. J. 1991. Erste Brut des Wanderfalken (*Falco peregrinus*) in Westfalen nach 21 Jahren. Charadrius 27: 131-136.
- SOVON 1987. Atlas van de Nederlandse Vogels. SOVON, Arnhem.
- TEIXEIRA R. M. (red.) 1979. Atlas van de Nederlandse broedvogels. Natuurmonumenten, 's-Graveland.

*F. Schepers, E. van Asseldonk en F. Linsen,
p/a Ophoven 56, 6133 XW Sittard*

Buizerd *Buteo buteo* inspecteert nest van Blauwe Reiger *Ardea cinerea*

Op 19 maart 1991 zag ik nabij Utrecht een Buizerd naar een alleenstaand reigernest vliegen. De Blauwe Reiger die op het nest zat, alarmeerde, vloog naar een in de buurt gelegen tak en de Buizerd streek neer op het nest. De Buizerd bleef zo'n 10 minuten op het nest zitten en vloog daarna het nabij gelegen bos in. De Blauwe Reiger alarmeerde hevig, vloog af en toe rondjes om het nest heen, maar durfde niet naar het nest terug te keren. Even later verscheen de Buizerd opnieuw, vloog naar het nest toe, legde er een tak in, bleef nog een tijdje zitten en vloog weer weg. Ook de Blauwe Reiger vloog weg. Geen van beide liet zich het volgende half uur meer zien. De volgende dag zaten er twee Blauwe Reigers op het nest, een Buizerd heb ik daar niet meer gezien. Volgens Glutz von Blotzheim *et al.* (1971) nestelen Buizerds soms in oude havikshorsten of kraaienesten. Ook broedt de soort in reigerkolonies. Hierbij wordt niet vermeld of de soort daar van reigernesten gebruik maakt.

Summary *Buzzard Buteo buteo examines a nest of a Grey Heron Ardea cinerea.*

At the 19th of March 1991 a Buzzard was seen expelling a Grey Heron from its nest. Some time later the Buzzard